

KAI KORTELAINE

KIKKA

Traaginen elämä sisaren silmin

DOCENDO

KIKKA

KAI KORTTELAINEN

KIKKA

Traaginen elämä sisaren silmin

DOCENDO

© Kai Kortelainen ja Minerva Kustannus, 2023.

Docendo on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä

Lönnotinkatu 18 A, 00120 Helsinki

www.docendo.fi

Kannen kuva: Kari Pekonen

Kuvaliite: tekijänoikeudet mainittu kuvien yhteydessä

Ulkoasu: Taittopalvelu Yliveto Oy

Kansi: Justine Florio

ISBN 978-952-850-864-9

Painettu EU:ssa

Tuoteturvallisuuteen liittyvät tiedustelut:

tuotevastuu@docendo.fi

Sisällys

Prologi: Jäähvyäiset	11
Ruttojuuripensas	15
”Ettei kenellekään käy enää koskaan niin kuin minulle kävi.” – Satu ”Sakke” Parviainen	
Paljastus	48
Juppibilenäyttämö ja rusikoitunut bemari	59
Läpimurto Tammerissa	81
”En ryhdy miksikään postineidiksi. Perustetaan kunnan fanikerho.” – Kirsi ”Kitty” Kuukkanen	
Ota nyt kun annan sulle kaiken	93
”Pahaenteisiä <i>Kikka, rinnat esim!</i> -huutoja kajahteli sieltä täältä jo ensimmäisen setin aikana.” – Satu ”Sakke” Parviainen	
Vaalealla punattu musta mörkö	111
”Ketään ei saa sulkea pois siksi, ettei ole varaa ostaa pääsylippua.” – Kirsi ”Kitty” Kuukkanen	
Siskojen sota	125
”Kuka teistä seuraavaksi haluaa alkaa laulaa?” – Kirsi ”Kitty” Kuukkanen	
Sovinto Suomenjoella	135
Toiseus – Kun Kikka valtaa mielen	145
”Isän tapa palata tyttärensä silmien eteen oli sellainen, ettei Kikka halunnut häntä esiintymisensä jälkeen tavata.” – Satu ”Sakke” Parviainen	

"Nainen jolla kaikki on hartioiden alapuolella"	157
Pysäyttävä diagnoosi	165
Ei muumitaloa lukita yöksi	175
Pystyyn ponnahtanut	185
<p style="padding-left: 40px;">"Tehdään keikkaa ja kaikki on niin kuin ennenkin." - <i>Kirsi "Kitty" Kuukkanen</i></p>	
Isä	197
"Sen leikin jo katkaistun saatan hurjaan päätökseen"	203
<p style="padding-left: 40px;">"En halua enää jatkaa. Kukaan ei voi pakottaa minua menemään lavalle!" - <i>Satu "Sakke" Parviainen</i></p>	
Kahleissa	209
Suojelusenkelit	217
M1	227
Kadoksissa	238
Katjuska Batjuska	245
Viimeinen ilta	253
Lintu ja lapsi graniitissa	265
Kirjoittajan loppusanat	275
Kikan diskografia	282

*"Kaikki näkevät sen, mitä vaikutat,
mutta vain harva kokee mitä todella olet."*

Niccolò Machiavelli

Olisiko Kirsi itse kyennyt kirjoittamaan omasta elämästään? Sanoittaa tämän kaiken hän kyllä halusi. Mutta jos hän olisi itse kirjoittanut, en usko, että hänen käsialastaan olisi kukaan muu lopulta saanut selvää. Ehkä ei hän itsekään.

- Kati Lahti, Kirsin pikkusisko

Prologi: Jäähyväiset

Olisivatko asiat toisin, jos olisin lähtenyt matkaan sinä iltana? Eläisikö ja laulaisiko Kikka yhä, mikäli olisin päättänyt käynnistää autoni ja ajanut yöksi Kirsin luo, kuten niin monta kertaa aiemmin olin tehnyt?

Jokin sisälläni oli puhunut minulle, ettei Villilänniemessä ole kaikki kohdallaan. En ollut totellut intuitiotani, olin totellut si-sartani. *Kati, sinä et nyt läbde sieltä ybtään mihinkään. On ihan liian myöhäistä. Kaikki on oikein hyvin, juuri sillä tavalla kuin asioiden nyt kuuluukin olla*, oli hän minulle vakuutellut.

Ennen päättäväistä kieltoaan Kirsi oli kuulostanut toisenlaiselta kuin aikoihin. Sinä iltana hänen ajatuksensa olivat juosseet kirkkaina, mutta samalla oudon surumielisinä. Ne olivat muistut-taneet pohjoisen talvi-iltapäivän sinistä hetkeä. Kirkasta ja lyhyttä tuokiota, joka ennustaa saapuvan pimeään, vaikka matalalta sätei-levä valo kajastaa vielä hetken kauniina.

Haluan vain kiittää sinua elämästä, oli Kirsi lausunut minulle pu-helimessa. Sisareni herkkyys oli saanut minut liikuttumaan. Hän oli alkanut puhua lapsuudestaan. Yhteisestä lapsuudestamme. Sis-koni oli halunnut kulkea sen kaiken läpi vielä uudelleen. Muistella vielä yhden viimeisen kerran. Hän oli herkistynyt palatessaan kau-niisiin hetkiin, Tesomajärven rannoille ja Pispalan yleisen saunan lauteille, palauttanut lämpimät tuokiot mieliimme sydän täynnä kiitollisuutta. Kirsi ei ollut kuitenkaan tyytynyt yksistään siihen.

Hän oli kuiskannut korvaani myös elämämme kipeimmät asiat. Palannut arpiin, jotka eivät Kirsin elämässä koskaan umpeutu-
neet. Varjoihin, jotka seurasivat Kikkaa kulissien taakse, estradien
spottivalojen ulottumattomiin. Joiden olemassaolon hän osasi
taidokkaasti peittää hersyvän iloisuutensa ja valloittavan hymyn-
sä taakse lavoilla ja kameroiden edessä. Varjojen hämärit lipuivat
esiin toisaalla, Kirsin elämän pohjakosketuksissa ja yksinäisissä il-
loissa nostaen samalla esiin menneisyyden haamut. Verenhimoiset
saalistajat, joiden uhreiksi Kirsi ei suin surminkaan halunnut luo-
vuttaa enää yhtä ainutta uutta sielua.

Kati, näitä asioita ei saa koskaan unohtaa. Lupaa, että ne kerrotaan, ettei yhdellekään käy enää koskaan kuten minulle, oli hän vaatinut. Tus-
kaisimpiin hetkiin palaaminen oli saanut Kirsin äänen värisemään.
Vakuuttelin sisarelleni, etteivät kokemamme kauhut olleet hänen
syytään, eivät *meidän* syytämme. Olimme olleet vasta lapsia. Meil-
le ei suotu ehjää kasvualustaa. Meiltä kummaltakin varastettiin
eheys. Yhdessä olimme kuitenkin olleet kokonaisia – toisiamme
tukeneet kolhitut puolikkaat. Osana samaa kertomusta. Yhdessä
kuljettua, rikottua tarinaa.

Oloni on niin paha. Minä olen paha, lausui Kirsi minulle viimei-
senä iltanaan. Siskoni ei enää uskaltanut katsoa peiliin, sillä hän
pelkäsi näkevänsä sieltä ainoastaan menetetyin hyvyden ja kado-
tetun kauneuden. Kukaan ei ollut osannut vakuuttaa häntä siitä,
että sinä iltana hän oli joutunut katsomaan kuvaansa varjojen vää-
ristämästä peilistä. Vinoutuneesta kuvastimesta, jonka pinnasta
heijastuisivat ainoastaan Kikan sairaudet ja heikkoudet. Eivät enää
Kirsin poikkeuksellinen herkkyyys ja rohkeus – hänen ainutlaatui-
nen rakastettavuutensa.

Käytyään läpi elämäänsä, purettuaan sydäntänsä ja vuodatet-
tuaan tuskaansa sisareni sanoi minulle *kiitos*. Olimme puhuneet
kauan ja ilta oli edennyt jo pitkälle. Sisareni viimeinen ilta. Hänen
jäähyväisensä. Olin aistinnut hyvästien hengen. Seuraavana aamuna
paha aavistukseni tulisi osoittautumaan oikeaksi.

Kirsi suunnitteli kuolemansa ja kirjoitti muistiin elämänsä.

Vai kirjoittiko sittenkään? Olisiko Kirsi itse kyennyt kirjoittamaan omasta elämästään? Sanoittaa tämän kaiken hän kyllä halusi. Mutta jos hän olisi itse kirjoittanut, en usko, että hänen käsialastaan olisi kukaan muu lopulta saanut selvää. Ehkä ei hän itsekään.

Viimeisenä iltana jätin matkaamatta Tampereelle, Villilän sinisadeköynnöksen ja Kirsin luo. Pysähdyin ja jäin kotiin takkatulen ääreen. Jos olisin sinä hetkenä, takkatulen loimutessa, tehnyt toisen ratkaisun, olisiko kaikki nyt toisin? Olisiko minulla yhä sisko? Sitä olen miettinyt kohta kaksikymmentä vuotta. Mennyttä en enää kykene muuttamaan, mutta sisarelleni antamani lupauksen pystyn vielä lunastamaan. Nyt, viimeinkin, saatan sen tehdä lastemme vartuttua aikuisiksi. Niin Kirsi oman elämäntarinansa julkitulon halusi ajoittaa.

Nyt on aika täyttää sisareni toive, kertoa Kirsin elämä – ja samalla jakaa Kikan tarina. Sellaisena kuin Kirsi sen todellisuudessa eli ja koki.

Ruttojuuripensas

”Täältä ne eivät löydä meitä eikä kukaan voi meille mitään”, kuiskasi Kirsi minulle meidät suojaansa kätkevien suurten raparperi-
maisten lehtien alta. Olin vasta neljä, Kirsi minua vuotta vanhempi.
Ruttojuuripensaiden alla istutimme mieleemme syövereihin luon-
non meille viestittämän lain.

”Kätkeydy. Silloin säilyt ja pelastut.” Niin kuulimme vihreiden
lehtien meille huokaavan.

Rakastimme vapautta ja rajatonta pihapiiriämme, sen suuria
pensaita ja pientä metsää, jotka taloamme ympäröivät. Köyhälistö-
taloa, sitä emme Kirsin kanssa rakastaneet.

Kalevantien varteen Tampereen Kalevan kaupunginosaan oli
sodan päätyttyä noussut nopeaan tahtiin Karjalan evakoille osoi-
tettuja työläiskortteleja, joita kutsuttiin pikataloiksi. Puuraken-
teisten, harjakattoisten talojen asunnot olivat ahtaita parakkimai-
sia rivitalohuoneistoja, joista useimmissa oli vain yksi pieni huone,
kuten meillä. Korttelin asukkaat kävivät tarpeillaan pihamaan kui-
vakäymälässä. Niistä yksi oli osoitettu naisille ja toinen miehille.
Mukavuuksia ei ollut. Ruoat säilytettiin kylmäkellarissa, jonka
luukku oli piilotettu tuvan lattian räsymaton alle. Ulko-oven va-
semmalla puolella oli pieni lavuaari, jossa oli vain yksi hana. Siitä
tuleva vesi oli etenkin talvella kylmempää kuin oven eteen toimi-
tetuissa pulloissa ollut lehmänmaito.

Mummumme oli Karjalan evakko. Vuoden 1911 tammikuussa
Vuottaan kylässä lähellä Viipuria syntynyt Helmi vietti lapsuutensa

ja nuoruutensa perheen omalla tilalla viljaa puiden, navetassa lypsäen ja itse maitonsa kirnuten. Kaikki tehtiin itse. Kuusiheikkisen Kopran perheen omavaraistaloudessa lapsetkin oppivat jo varhain ahkeromaan tilan töissä.

Ennen sodan syttymistä neidoksi varttunut Helmi Kopra oli ihastunut yritteliääseen mylläriin, avioitunut ja saanut esikoisensa. Vuonna 1937 syntyneen Leila-tyttären tuoma perheonni jäi lyhytaikaiseksi, kun aviomies menehtyi mummmumme kertoman mukaan ”sodan melskeissä”.

Helmi osallistui sotaan rintamalottana. Hän valmisti huoltoujoukoissa ruokaa ja tapasi siellä vehkajärveläisen Arvo Riihimäen, huoltokomppaniassa palvelleen autonkuljettajan. Pian oli aika soittaa hääkelloja uudelleen. Helmin toinen tytär, Ritva, syntyi vuonna 1945 ja Marita kaksi vuotta myöhemmin. Nyt lapsia oli ruokittavana kolme. Aviomiehensä puolestaan Helmi menetti jälleen – mummmumme jäi toistamiseen leskeksi.

Helmin sielu jäi luovutettuun Karjalaan, mutta kolmen lapsen yksinhuoltajana ei auttanut kuin katsoa eteenpäin. Pikataloihin päin. Äitimme Marita syntyi Tampereen Kalevantiellä 3. tammi-kuuta 1947.

Helmi istutti pikatalojen yhteispihaan ruttojuuria, joita munkit käyttivät keskiajalla haavoja parantavana lääkkeenä, ja pestautui töihin Haarlan paperitehtaalle. Työmatkat Kalevankankaalta Näsijärven eteläpäähän nousseelle tehtaalle hän polki kesät talvet pyörällä ja tuuletti samalla päänsä ja vaatteensa enimmistä kostean kartongin ja liiman jättämisestä hajujäljistä.

Helmi näki, kuinka hänen tyttärestään Maritasta oli jo varhain varttumassa kaunis nainen. Tytär seurasi äitinsä jalanjälkiä paperitehtaalle ja tykkäsi lauantai-iltaisina rentoutua tanssilavoilla. Siellä hänen herkäät ja kauniit piirteensä pani merkille muutamia vuosia tanssipariaan vanhempi Pekka Viilonen, joka oli tällä kertaa

”Sun on kerrottava, mitä mun elämä todellisuudessa oli.”

Intiimi elämäkerta paljastaa Kikasta puolen, joka jäi julkisuudelta piiloon. Pikkusisko Kati kertoo sisarensa traagisesta elämästä rehellisesti ja avoimesti ja täyttää siskolleen antamansa lupauksen kertoa tarinan niin kuin se oikeasti meni.

Kikka ponkaisi aikansa pop-taivaalle kuin tyhjästä. Pikkutuhmat sanotukset ja avoimen flirttaileva esiintyminen viihdyttivät ja kiihdyttivät lama-ajan Suomea ennennäkemättömällä tavalla. Nuorta artistia sekä ihailtiin että väheksyttiin.

Kirsi Viilonen (1964–2005) loi Kikasta fantasiahahmon mediaa ja viihdeteollisuutta valheellisesti ruokkien. Tuhon kierre alkoi, kun tähti itse alkoi paeta liian syvälle luomansa hahmon kuvitteelliseen todellisuuteen.

Kirja avaa sisarusten lapsuuden karut lähtökohdat, alkoholisti-perheen häpeän, seksuaalisen hyväksikäytön, itsetuhoisuuden, kamppailun mielensisäisten demonien kanssa sekä Kirsin syvän rakkauden ja hyväksynnän kaipuun.

Kai Kortelainen (s. 1971) on Radio Dein ohjelmajohtaja. Aiemmin Kai Kortelainen on kirjoittanut Meri-Tuuli Elorinteen elämäkertateoksen *Jippu – Kun perhonen lakkaa bengittämästä*.

78.993

Kansi: Justine Florio/
Taittopalvelu Yliveto Oy
Kannen kuva: Kari Pekonen
www.docendo.fi

ISBN 978-952-850-864-9

9 789528 508649

DOCENDO